

15.11.2024

Lausunto työ- ja elinkeinoministeriön (TEM) muistiosta koskien hallinnonalan toimijoiden strategisia painopisteitä, toimialoja ja osaamiskeskittymiä

Elinkeinoelämän keskusliitto EK kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto työ- ja elinkeinoministeriön (myöhemmin TEM) muistiosta koskien yhteenvetoa TEM-konsernin yhteisistä strategisista painopistealueista, toimialoista tai osaamiskeskittymistä.

EK:n näkemyksen mukaan **on erittäin myönteistä, että TEM pyrkii vahvistamaan niin hallinnonalansa erityistehtäväyhtiöiden ja virastojen keskinäistä yhteistoimintaa kuin yhteistyötä ministeriön kanssa ml. toiminnan strateginen suuntaaminen.**

Toimintaympäristön muutos, mutta myös kasvupolitiikan kyvykkyys (tai sen puutteet) edellyttävät toimintatapojen kriittistä tarkastelua niin TEM-konsernissa kuin muilla hallinnonaloilla. Elinkeinoelämän näkökulmasta kasvupolitiikan vaikuttavuus EU-tasolla, kansallisesti, alueellisesti kuin TEM-hallinnonalalla eri toimijoiden osalta – niin yhdessä kuin erikseen – ei ole riittävä. On välttämätöntä etsiä keinoja sen nostamiseksi.

Tätä tarvetta korostavat edelleen julkisen talouden tervehdyttämisen asettamat resurssipaineet, joiden voi arvioida jatkuvan vielä myös ainakin seuraavalla hallituskaudella.

Uudistamisen tarpeesta todistavat pitkittynyt talouden ja tuottavuuden heikko kasvu. Suomen viennistä 2/3 on yhä sadan suurimman yrityksen harteilla ja viennin pk-intensiteetti merkittävästi mm. Ruotsia ja Tanskaa heikompi. Kasvuyritysten sekä vientiin ja kansainvälistymiseen tähtäävien ja kykenevien yritysten määrää on välttämätöntä nostaa Suomen elinkeinorakenteen vahvistamiseksi ja näin koko yhteiskunnan resilienssin lisäämiseksi.

Edellä mainittuihin tarpeisiin vastaaminen edellyttää elinkeinopolitiikalta nykyistä huomattavasti strategisempaa ja tuloshakuisempaa otetta. TEM-konsernin yhteistoiminnan vahvistaminen pyrkii ymmärtääksemme juuri tähän, mutta sitä koskeva **lausuntokierrokselle lähetetty muistio vaatii kuitenkin vielä merkittävää jatkoarviointia.**

EK:n jäsenliitot ovat lausuneet muistiosta laajalti. Nämä lausunnot sisältävät tärkeitä toimialakohtaisia näkökulmia, joihin TEM:n toivotaan tutustuvan tarkoin.

Yrittäjyys ja kansainvälinen kauppa
Paavali Kukkonen

15.11.2024

Toimeksiannosta yleisesti

TEM:n toimeksianto hallinnonalansa erityistehtäväyhtiöille ja virastoille käsitti muistiossa käsiteltävien strategisten painopistealueiden, toimialojen ja osaamiskeskittymien hahmottamisen lisäksi ehdotukset aikaisempaa tiiviimmän hallinnonalan toimijoiden välisen yhteistyön konkreettisista toimintamalleista.

EK katsoo, että **hallinnonalan yhteistyön konkreettisten toimintamallien kehittämisen kautta on saavutettavissa merkittävää lisäarvoa**. Olisi toivottavaa, että myös tämä kokonaisuus olisi liitetty osaksi lausunnolle lähetettyä muistiota.

Toimeksianto osoitettiin Finnveralle, Innovaatiokeskus Business Finlandille, Suomen Teollisuussijoitukselle, Geologian tutkimuskeskukselle, Teknologian tutkimuskeskus VTT:lle, ELY-keskuksille sekä Lääkekehityskeskukselle. Toimintaympäristön muutoksen vuoksi taloudellinen turvallisuus, erilaiset riippuvuudet ja toimivat toimitusketjut ovat nousseet uudella tavalla merkityksellisiksi elinkeino- ja teollisuuspolitiikassa. **Taloudellinen turvallisuus on huomioitava jatkotyössä** ja tämä puoltaisi myös TEM:n hallinnonalaan kuuluvan Huoltovarmuuskeskuksen integroimista mukaan jatkotyöhön.

Muistiossa kerrotaan työryhmän muodostavien TEM:n hallinnonalan toimijoiden jakautuvan tutkimus-, asiantuntija-, ja infrastruktuuripalveluita tuottaviin toimijoihin sekä rahoitustoimijoihin. Jaottelua olisi perusteltua tarkentaa, sillä se ei tunnista riittävästi mm. Business Finlandin, Finnveran ja tulevien Elinvoimakusten asiantuntijaroolia yritysasiakkaiden palvelemisessa. Edellä mainitut toimijat sekä myös mm. Tesi ja Lääkekehityskeskus muodostavat käytännössä ministeriölle sen toiminnalle välttämättömät asiantuntijakyvykkyudet (ks. lisähuomioita tähän liittyen lausunnon lopussa).

Painopistevalintoihin liittyvistä riskeistä ja mahdollisuuksista

Kysymys: Mitä riskejä ja/tai mahdollisuuksia näette siinä, että ministeriö ja sen hallinnonalan toimijat valitsevat selkeitä painopistealueita toiminnan vaikuttavuuden tehostamiseksi?

Pyrkimys vahvempiin strategisiin valintoihin on ymmärrettävää haettaessa mahdollisimman hyvää vaikuttavuutta. **Suomen resurssit ovat pienenä maana hyvin rajalliset, joten ne on käytettävä tehokkaasti**. Tulosten aikaansaaminen kohdentamalla kasvupanostuksia tavalla, jolla on kansainvälisessä kilpailussa todellista merkitystä, on haastavaa, mutta ei mahdotonta. Suomesta löytyy näiltä osin onnistumisia ja on hyvä syy uskoa, että niitä voidaan saavuttaa myös jatkossa.

Selkeiden (toimialakohtaisten) painopisteiden valinnassa on myös riskejä. Valinnoissa ei välttämättä kyetä tunnistamaan uusia kasvumahdollisuuksia ja/tai innovatiivisimpia yrityksiä, vaan kytkeydytään yhteistyöhön totuttujen kumppaneiden kanssa. Riski liian vahvasta polkuriippuvuudesta ja ns. uponneiden kustannusten

Yrittäjyys ja kansainvälinen kauppa
Paavali Kukkonen

15.11.2024

harhan toteutumisesta on merkittävä. Jos vahvempia valintoja ovat tekemässä ministeriöiden ja yhtiöiden virkamiehet, on myös kysyttävä millä osaamisella ja sen uusiutumiskyvyllä tämä tapahtuu – paraskaan rajallisen virkamiesresurssin kyvykyys ei kykene elämään kehittyvien markkinoiden mahdollisuuksien mukana, eivätkä etenkään hallinnolliset strategiset muutokset reagoi niihin riittävän joustavasti. **Hyvistä tarkoituksista huolimatta valinnoista voi tulla säilyttäviä uudistavuuden sijaan.**

Ongelma voidaan välttää lähestymällä kasvupanostusten kohdentamista horisontaalisesti ja yhdistäen siihen samalla toimialavalintojen sijaan fokusoituminen tarkemmin niiden parhaita mahdollisuuksia tarjoaviin arvoketjun osiin. Tähän voidaan pyrkiä myös rajaamalla valintoihin käytettävien resurssien osuutta riittävästi suhteessa horisontaalisesti käytettäviin resursseihin. Muistion kuvauksissa ainoastaan BF:n kohdalla on mainittu, että vuosittaiset allokaatiot käytetään puoliksi sovittujen teemojen alalla ja puolet jätetään avoimeksi. Mikä tämä suhde olisi jatkossa ja mikä suhde on muiden toimijoiden osalta? Jos konsernin toimijoilla on vahvasti päällekkäiset tavoitteet, on vielä paljon nykyistäkin tärkeämpää huolehtia, että tilaa jää uusille avauksille sekä muiden kuin panopistealojen ja niiden yritysten parhaille kasvuhankkeille.

Riippumatta mahdollisista TEM-konsernin tasoista valinnoista, viime kädessä valintojen suuntaamisesta päätetään aina merkittävässä määrin myös poliittisella tasolla, usein jopa hallitusohjelmassa. TEM-konserni on aiemmin ilmaissut huoltaan siitä, että resurssien liian pitkälle menevä sitominen hallitusohjelmalla tai muilla poliittisilla päätöksillä kaventaa liiaksi sen toimijoiden kyvykkyyttä suunnata resursseja joustavasti. **Mahdolliset vahvemmat TEM-konsernin valinnat eivät poista poliittisten valintojen merkitystä.** Jos TEM-konsernin valinnat kiinnittävät merkittävän osan resursseista ja niistä pyritään pitämään kiinni poliittisten valintojen lisäksi, **parhimmillaan vapaiden resurssien osuus kaventuu olemattomaksi.**

Riskinä on myös elinkeinopolitiikan entistä vahvempi politisoituminen, sillä jo hallitusohjelmatasolla tehdyt kirjaukset näyttäytyvät monille toimijoilla entistä tärkeämpinä. TEM-konserni tuskin pitää tätä toivottavana, eikä se lisää elinkeinopolitiikan ennakoitavuutta hallituskausien välillä tai mukautumiskykyä niiden aikana (liikkumavara).

Kriittisimmistä painopistevalinnoista

Kysymys: Mitkä ovat mielestänne kriittisimmät (esim. kolme) painopistealueet, joihin TEM:n hallinnonalan toimijoiden tulisi erityisesti kohdentaa palvelu- ja rahoitustarjontansa?

TEM:n muistion mukaan *“työryhmä ei tunnistanut merkittävää muutostarvetta strategisten painopistealueiden uudelleen määrittämiselle yritysten toiminnassa, sillä jo nyt käytännössä painopisteet ovat riittävän paljon limittäin keskenään”.*

Yrittäjyys ja kansainvälinen kauppa
Paavali Kukkonen

15.11.2024

Edellä kuvattu analyysi koskee toimialakohtaisia teemoja. EK:n ymmärryksen mukaan toimeksiannon taustalla on havainto siitä, ettei nykyiset toimintatavat ole tuotantoon riittäviä kasvupoliittisia tuloksia, mihin nyt haetaan myönteistä muutosta. Muistion perusajatuksena on kuitenkin se, että kasvun haasteisiin vastattaisiin jatkossakin kiinnittymällä kuvattuun toimialakohtaisten painopisteiden lähestymistapaan, mutta tehtäisiin se entistä voimakkaammin.

Kuten edellä todettu, toimialakohtaisiin valintoihin liittyviä haasteita voidaan kiertää **lähestymällä strategisia painopisteitä horisontaalisesti ja laaja-alaisesti eri toimialoja koskevilla painotuksilla**. Tällöin niiden kohteena voi olla esimerkiksi 1) tuottavuuden merkittävä kasvattaminen, 2) elinkeinorakenteen vahvistaminen mittelstand-kasvun kautta (hallitusohjelmaa noudattaen), sekä 3) viennin ja kansainvälistymisen vauhdittaminen.

Niiltä osin kuin valintoja tehdään toimialakohtaisuuden kautta, voidaan vaikuttavuutta vahvistaa fokusoimalla valintoja entistä tarkemmin juuri niihin arvoketjun osiin, joissa Suomella on erityisesti saavutettavissa merkittävää kasvua ja korkeaa lisäarvoa.

Painopistealueiden puutteista

“Kysymys: Puuttuuko ehdotuksesta joitain keskeisiä painopistealueita Suomen osaamisen, vahvuuksien ja globaalin kysynnän näkökulmasta, johon TEM:n hallinnonalan tulisi keskittää tekemisensä huomioituna vallitseva geopoliittinen tilanne?”

Jos painopistevalintoja lähestytään toimialojen kautta, on asiaa tarkasteltava muistiossa esitettyä laajemmin eli nostaten teollisuuspoliittisessa strategiassa tunnistettujen toimialojen ja teemojen rinnalla myös muita kokonaisuuksia. Samalla myös niitä on kyettävä tarkastelemaan laadullisesti uudella tavalla.

Hallinnonalan toimijoiden **lähestymistavat ovat hyvin teknologia ja raaka-ainekeskeisiä. Näkökulmaa on pystyttävä laajentamaan kestävä kasvun vaatimaan laajempaan aineettomaan arvонуontiin**. Tämä tarkoittaa nykyistä laajempaa otetta toimialoihin ja yrityksiin sekä tutkimussisältöihin, jotta syntyy kokonaan uusia arvoketjuja ja palveluja sekä tuotteita. Konkreettisesti esiin voi nostaa esimerkiksi muistiossa mainitun kiertotalouden, jonka osalta uudenlaisten liiketoimintamallien ja ansaintalogiikoiden kehittäminen on jäänyt vajaaksi. Sen sijaan keskitytään raaka-ainepuolelle, koska se osataan paremmin. TEM-konsernin toimijoiden olisi uskallettava astua pois omalta mukavuusalueeltaan, eikä toiminta saa rajautua siksi, että ministeriön ja yhtiöiden virkamiehet osaavat parhaiten tietyt alat.

TKI-intensiivisten toimialojen lisäksi on huomioitava kaikki ne toimialat, joilla on merkittävää kasvu- ja työllisyyspotentiaalia sekä riittävästi myös ne osat alueet, joilla tunnistetaan olevan muuten laajaa yhteiskunnallista merkitystä (esim. taloudellisen turvallisuuden ja huoltovarmuuden näkökulmasta). Näitä on eritelty laajemmin mm. Palvelualojen työnantajat Paltan, Kaupan liiton, Matkailu- ja

Yrittäjyys ja kansainvälinen kauppa
Paavali Kukkonen

15.11.2024

Ravintolapalvelut Maran, Suomen Tekstiili- ja Muoti STJM:n sekä Suomen Elintarviketyönantajat ETL:n ja Finanssialan lausunnoissa.

Tarkempia huomioita teollisuustoimialojen suurinta potentiaalia omaavista toimialoista ja arvoketjujen osista on analysoitu mm. Teknologiateollisuuden ja Kemian-teollisuuden lausunnoissa.

Katvealueet palvelu- ja rahoitustarjonnassa

“Kysymys: Onko teidän arvionne mukaan tunnistettavissa merkittävää katvealuetta julkisten toimijoiden palvelu- ja rahoitustarjonnassa (suhteessa esimerkiksi kilpailijamaiden vastaavaan tarjontaan)? Jos, niin minkälainen rahoitusinstrumentti tai palvelumuoto puuttuvat?”

Tiedossa olevia ja muutostarpeita vaativia yrityspalvelu- ja rahoituskokonaisuuksia ovat mm. seuraavat:

- **Innovaatioiden, kaupallistamisen ja kansainvälistymisen rahoitus.** Myönteisen yritysveloisen T&K-rahoituksen lisäämisen rinnalla, BF:n ei-T&K-valtuuksista on jouduttu leikkaamaan. Näin siitä huolimatta, että Suomen TKI-toiminnan tunnustettuna heikkoutena on juuri kyky muuntaa T&K:n toiminnan tuloksia onnistuneesti innovaatioiksi, kaupallistaa ne ja viedä kansainvälisille markkinoille. Tämä kehitys heikentää T&K-panostusten vaikuttavuutta ja tulisi korjata ensi tilassa.

Innovaatorahoitusta on lisättävä myös, jotta suomalaisyritykset pystyvät hyödyntämään jatkossa EU:n elinkeinopolitiikassa merkitystään kasvattavia IPCEI-hankkeita.

- **Varmistetaan T&K-panostusten kasvuvaikutus.** T&K-panostusten osalta on varmistettava, että panostukset toteutuvat mahdollisimman vaikuttavasti. Tämä edellyttää yritysveloisuuden toteutumisen lisäksi sen varmistamista, että OKM-sektorin panostukset palvelevat myös kasvua ja samalla huomioidaan T&K-yhteistyörakenteiden vahvistuminen.

T&K:ta harjoittavien yritysten määrää on kyettävä lisäämään. Se edellyttää tuottavuuden ja teknologian käyttöönoton nostamista aiempaa merkittävämpään rooliin huomioiden tämä tarvittavalla tavalla eri instrumenttien myöntökriteereissä. Aktivointitoimia mittelstand- ja pk-yritysten suuntaan on vahvistettava sekä parannettava palveluiden alueellista saavutettavuutta. Veturihankkeiden osalta korjaavia toimia on jo toteutuksessa.

- **Viennin edistämisen resurssien taso.** Viennin edistämiseen ja kansainvälistymisen tukeen käytettävät resurssit ja palvelutaso ovat moniin verrokkimaihin nähden heikommat. Käynnissä olevan TF-uudistuksen yhteydessä on huolehdittava budjettiriihikirjauksen mukaisesti, etteivät ne edelleen heikkene. EK:n tulkinnan mukaan tämä tarkoittaa, että

Yrittäjyys ja kansainvälinen kauppa
Paavali Kukkonen

15.11.2024

vienninedistämistyöhön käytettävissä olevien henkilötyövuosien määrä ei saa hallinnollisesta uudistuksesta johtuen vähentyä (myöskään pidemmällä aikavälillä). BF:n ulkomaanverkoston integroiminen UM:ään tulee toteuttaa pysyvän Oy:n kautta, joka mahdollistaa joustavasti erilaisten rahoitusmallien hyödyntämisen.

Kansainvälistymistä tukeviin palveluihin ja niiden resurssien turvaamiseen tulee kiinnittää huomiota koko TF-palveluketjussa myös TEM-konsernin toimijoissa osalta (uudistuva BF, Elinvoimakeskukset jne.). Tesi on integroitava mukaan TF-toimintaan. EK katsoo, että realistinen tapa nostaa merkittävästi viennin edistämisen palvelutasoa ja resurssointia on maksullisten lisäpalveluiden käyttöönotto verrokkimaiden tapaan. Ne muodostivat aikanaan myös n. 40 % Finpron rahoituksesta ja ovat nykyäänkin merkittävässä roolissa muiden Pohjoismaiden vienninedistämisyjärjestelmissä. Lisäpalveluilla tarkoitetaan mm. alkuvaiheen markkinakartoituspalveluja, joilla autetaan pk-yrityksiä ottamaan kansainvälistymisensä ensiaskeleet. Lisäksi TF-toimijoiden tulisi vahvistaa yhteistä toimintamallia, jossa kansainvälistymiseen ja rahoitukseen liittyviä neuvontapalveluita tarjottaisiin nykyistä proaktiivisemmin potentiaalisille kasvu- ja kansainvälistyjäyrityksille.

Osana viennin edistämisen ja kansainvälistymisen riittävää rahoitusta on ensiarvoisen tärkeää kääntää Visit, Invest in ja Work in Finland -toimintojen rahoitus nousuun ja turvata niiden asema osana TF-toiminnan uudistamisesta.

- **Finnveran tappiokorvaussitoumuksen nostaminen.** Finnveran toiminnasta tehtyjen ulkopuolisten arviointiraporttien mukaan Finnveran kyky tukea yritysten kasvua ei ole kotimaan pk-yritysrahoituksen osalta verrokkimaiden tasolla. Riskinottoon todetaan arvioinneissa olevan selvästi verrokkimaita konservatiivisempi. Suomessa pk-kasvuyritysrahoitusta koskeva markkinapuute on kuitenkin ohuesta pääomamarkkinasta johtuen monia näitä verrokkimaita laajempi. Finnveran kotimaan takauspalveluita ja suoraa luotonantoa sekä riskinottoa yleisesti onkin kasvun edistämisen näkökulmasta kehitettävä markkinapuutteita nykyistä paremmin täydentämään suuntaan.
- **Finnvera-lakiuudistuksella toimintakyvyn vahvistaminen.** Finnveraa koskevan lakiuudistuksen voimaansaattaminen kuluvan hallituskauden aikana siten, että yhtiön toimintakyky vahvistuu, on keskeistä Suomen viennin kilpailukyvyn turvaamiseksi. Esille on noussut keskustelua EU-tason vientiluottoinstrumenttien tarpeesta. Identifioitaviin tarpeisiin on vastattava, mutta tämä tulee tehdä mallilla, jossa EU (tai esim. EIB) voivat taata suuria vientiluottoja, mutta ne jalkautetaan edelleen markkinoille kansallisten vientiluottolaitosten kautta (Finnvera). Elinkeinorakenteen uudistuessa on tärkeää varmistaa, että Finnvera on aloitteellinen myös palveluviennin vauhdittamisessa. Sama koskee palvelualan kasvumahdollisuuksien huomiointia myös uusiutuvan Tesin toiminnassa.

Yrittäjyys ja kansainvälinen kauppa
Paavali Kukkonen

15.11.2024

- **Alueellisten kasvupalveluiden kehittäminen.** Alueellisten kasvupalvelujen tila vaihtelee voimakkaasti alueittain ja kunnittain. Niiden kehittäminen on keskittynyt viime vuosina erityisesti työllisyyspalveluihin henkilöasiakkaiden näkökulmasta. Samalla yrityspalveluiden kehittäminen on jäänyt taka-alalle. TE-keskusten purkaminen ja siirtyminen 45:een kuntien muodostamaan työllisyysalueeseen ei näyttäydä ainakaan toistaiseksi parannukselta aiempaan.

Tilanteen helpottamiseksi uusista Elinvoimakeskuksista on luotava riittävillä kyvykkyyksillä ja instrumenteilla toimivia alueellisen elinvoimatyön kehittäjiä ja koordinoijia. Painopiste tulee olla yrityspalveluissa, missä elinvoimakeskuksilla on avainrooli "maakunnista maailmalle" -palvelupolun toimivuuden ja Team Finland -neuvonnan osalta. Samalla valtiollisten toimijoiden on tunnistettava alueelliset kehitysyhtiöt entistä vahvemmin tärkeinä kumppaneina yrityspalveluissa ja investointien vauhdittamisessa syventäen yhteistyötä niiden kanssa.

- **EU- ja kv-rahoituksen kotiuttaminen.** Kykyä kanavoida EU- sekä kansainvälisten yhteistyö- ja rahoituslaitosten tarjolla olevia resursseja Suomea ja suomalaisyrityksiä hyödyttävällä tavalla tulee tehostaa ja lisätä merkittävästi yhteistyössä eri ministeriöiden ja valtionhallinnon toimijoiden kanssa.

Asiaan on kiinnitetty huomioita jo pidemmällä aikavälillä ilman merkittäviä edistysaskelia tai riittäviä toiminnallisia uudistuksia ja sen näkymistä toiminnan prioriteeteissa. Edes ajantasaista ja riittävää kuvaa eri hallinnonalojen toimijoiden aktiviteeteista asiakokonaisuudessa ei ole riittävästi saatavilla. Yrityksille tarjottavat palvelut ovat asiassa puutteellisia niin TEM-konsernin kuin UM:n alla.

Tilannetta on korjattava tavoitteellisesti välittömästi. Lisäksi Suomen tulee pyrkiä nykyistä tehokkaampaan ennakkovaikuttamiseen EU:n rahoitusinstrumenttien suunnitteluvaiheessa. Erityisvastuuta siitä kantavat työ- ja elinkeinoministeriön ohella, valtioneuvoston kanslia ja ulkoasianministeriö.

Suomen tulee mahdollisimman nopeasti korjata lainsäädännöllinen puute, joka estää hyödyntämässä EU-rahoitusinstrumentteja, joissa on sekaluotoihin tarkoitettua lahjarahaa (akuutisti esimerkiksi Ukraine Investment Framework).

- **Investointien kotiuttaminen.** TEM:n organisoima investointinyrkin toiminta on myönteinen uudistus, joka vaatii kuitenkin edelleen vahvistamista. Yhden luukun palvelukonseptia on selkeytettävä ja viestittävä siitä myös ulospäin. Investointinyrkin työn alle otettavien hankkeiden tuki muiden hallinnonalojen osalta on oltava nykyistä vahvempi. Invest in -toiminnot on kytkettävä mukaan investointinyrkin toimintaan.

Yrittäjyys ja kansainvälinen kauppa
Paavali Kukkonen

15.11.2024

Lopuksi

TEM-hallinnonalan kehittämisessä keskeistä on myös itse ministeriön ohjaus- ja toimintakyky. **TEM:llä on oltava aito kyky valvoa ja ohjata hallinnonalansa toimijoita.** EK kantaa huolta hallinnonalan asiantuntijaresurssien liiallisesta keskittymisestä sen alaisiin erityistehtäväyhtiöihin ja virastoihin. Hallinnonalan yhteisessä kehittämisessä tärkeää on myös riittävien kyvykkyyksien varmistaminen itse ministeriölle.

Lisäksi eri elinkeinopoliittisten ohjelmien ja strategioiden tulisi tulos- ja kasvuhakuisuuden edistämiseksi pitää sisällään nykyistä selvästi konkreettisemmin määritellyjä toimenpiteitä, mittareita sekä seurantamekanismeja selkeine vastuineen ja tavoiteaikatauluineen.

Muistio ja sen taustalla oleva laajempi prosessi pyrkii vahvistamaan TEM-hallinnonalan toimintaa kasvun vauhdittamiseksi. Strategisen **kasvupolitiikan tavoitteiden saavuttamiseksi pelkästään TEM:n sitoutuminen niihin on riittämätöntä.** Huolimatta kehittämistarpeista TEM-hallinnonalan tahtotila ja osaaminen tähtäävät täysimääräisesti kasvun luomiseen. Ottaen huomioon Suomen käsillä olevat haasteet, tämä tahtotila ei ole riittävissä määrin jaettu koko valtioneuvostossa ja muilla hallinnonaloilla. TEM:n tulisiikin toimia nykyistä voimakkaammin kasvupolitiikan nostamiseksi koko valtioneuvostotason prioriteetiksi riippumatta siitä, miten tämä vaikuttaa sen omaan asemaan yrittäjyuden ja elinkeinotoiminnan edistämässä.

Mikäli TEM-konsernin hahmotelmat strategisista painopistealueista, toimialoista tai osaamiskeskittymistä johtaa merkittävään muutokseen elinkeinopoliittisessa ajattelussa suhteessa ns. "voittajien valintaan", tämä **strateginen muutos tulee käsitellä ylimmällä poliittisella tasolla valtioneuvostossa.**

Helsingissä 15. marraskuuta

Petri Vuorio
johtaja

Paavali Kukkonen
johtava asiantuntija